

ÍRÁSTÖRTÉNET. MAGYAR NYELVEMLEKEK (I/10/c.)

Faragó Károly (Miskolc):

Az etruszk nyelvi rejtély kulcsa

1. Bevezetés

Az etruszk nyelv egy rejtély, talán ezt nem kell különösebben ecsetelni. Sok olyan nehezen megragadható vélekedés jár körbe, miszerint „az etruszk írás kitűnően olvasható, de a megértésével gondok vannak”³². Fölmerül a kérdés, hogy ha kitűnően olvasható az etruszk írás, akkor miért nem lehet megérteni?

Felmerül továbbá az a kérdés, hogy mi is volt az 'etruszkológusok' megfigyelésének alapja. Nagyon úgy tűnik, hogy vélekedések sorozata, mely több áttétlen keresztül (nyugodtan írhatnék torzítást is) határozta meg a kapott eredményeket. Már a kiindulás is feltételezés. Az alapproblémát ugyanis az jelenti, hogy nem tudni pontosan, mikor, ki vagy kik, és hogyan állították fel az etruszk abc-t.³³

Szóval a tévedések első köre a felállított etruszk ábécével kapcsolatos. A probléma ugyanis ennek hangértékeiben keresendő.³⁴ Amennyiben nem ismert,

³² Osservatorio Letterario szaklapban közölt Ferrara e l'Altrove Magyar nyelvű online mellékletében közölt „Az etruszkokról és írásukról azaz Valóban etruszk írás? A toszkánok mégsem leszármazottaik?” c. cikkben közöltek alapján.

³³ Ugyane cikk alapján: „A mai elfogadott etruszk szövegolvasatok alapja egy korai 'görög' ábécé (az euboiai), amelyet az etruszkok a mai tudományos vélekedés szerint a görögöktől vettek át a Kr. e. VII. században. E korai görög jelekből kialakult etruszk jelrendszer adta az alapját az egyéb itáliai népek írásjeleinek (oszk, venét), valamint ebből fejlődött ki a latin ábécé jelrendszere. Feltételezték, hogy az etruszk ábécé a görög ábécéből ered, és a hasonló jeleket a görög ábécé hangjaival azonosították, így kaptak olvasható szövegeket, melyeket azonban senki sem értett, és a nyelvet, amely ily módon kialakult, senki nem beszélte, tehát nem is lehetett eldönteni, hogy a későbbi megfejtések helytállóak-e.”

³⁴ Már Bodnár Erika jelezte azt, hogy az ő és a korábbi etruszkológusok munkájában az írásjelek hangzósításában mutatkozik a leglényegesebb eltérés. Azaz a hagyományosok a görög (latin, sémi) jelekkel rokon hangértékeket tulajdonítják az etruszk jeleknek is, míg Bodnár Erika a székely jelek hangértékéből indul ki. (Osservatorio Letterario szaklapban közölt „A Pyrgi aranylemezek és az etruszkmagyar kérdés: Valóban etruszk írás? Mit tudunk az etruszkokról? [<http://www.osservatorioletterario.net/etruszkmagyartalany>]; az eredeti olasz nyelvű

pontosan mit írtak le, tehát teljes homály fedi a szövegek valós tartalmát, addig attól tartok nem lehet ABC-t sem felállítani.³⁵ Ráadásul azokból a szavakból, amelyeket e 'hipotetikus ABC' alapján állítottak össze, valamilyen módszerrel szótárakat hoztak létre,³⁶ és ez az alapja minden további munkának, tudományos levezetések sorozatának.

Sokan vannak ma már, különösen mióta felmerült a magyar–etruszk rokonítás kérdése³⁷, akik a magyar ABC (rovás ABC-ről van szó) jeleiben keresik a megoldást. Benedekfy Buró Ágnes azt mondja, hogy az etruszk szövegek olvasásához ismernünk kell a magyar rovásírás szabályait.³⁸ Míg Bodnár Erika a magyar ABC alapján tesz megoldási javaslatokat.³⁹ Azonban Bodnár Erika is jelek hangértékeknek való megfeleltetését végzi el.⁴⁰ A kapott megoldások pedig igencsak nyakatekert magyar mondatokká állnak össze, sokszor erőltettek és élet idegenek.

Az etruszk szövegek egyrészt edényfeliratokon, másrészt karcolt bronztükrökön, harmadrészt kőbe vésett feliratokon (pl: sírfeliratokon) jelennek meg. Én Kur Géza: Etruszk - magyar rokonság (Nyelvi és műveltségi emlékek) (1966 Warren Ohio, USA.) című, interneten is elérhető könyve alapján kíséreltem meg a rejtélyt megérteni. Végigellenőriztem könyvének 7. oldalán található ábrán összefoglalt szövegeket és az általa adott megoldásokat. Kur Géza a hangértékek tekintetében tökéletesen ragaszkodott az etruszk ABC-ben közreadott jel, hang-

cikk magyar változata, 4-9. oldal,] hivatkozással Bodnár Erika: *Az etruszk–magyar aranylemezek titka* c. könyve 44-48. oldalára. Örökség Könyvműhely, 2005.)

³⁵ Az etruszkológia atyja, Massimo Pallottino szerint „az etruszk feliratok nagy részét azok az állandó kifejezések képviselik, amelyek tele vannak istennevekkel és személynevekkel, valódi mondanivalójuk nincsen.” Így vélekedik egy etruszkológus. Osservatorio Letterario szaklapban közölt Ferrara e l'Altrove Magyar nyelvű online mellékletében közölt „Az etruszkokról és írásukról azaz Valóban etruszk írás? A toszkánok mégsem leszármazottaik?” c. írás (<http://www.osservatorioletterario.net/> Ferrara, 2006. június. 27. fordítás: Dr. Bonaniné Tamás-Tarr Melinda) alapján (Massimo Pallottino *Az etruszkok*, Gondolat, Budapest, 1980).

³⁶ Valószínűsíthetően a görög vagy a latin szavakhoz való hasonlóság alapján. A szótárakban közölt megoldásokra hagyatkozva készülnek újabb és újabb munkák, ezek képezik alapját tanulmányok és könyvek sorozatának, a megoldások pedig konferenciákon, komoly tudományos köntösben kerülnek megvitatásra.

³⁷ Pl.: Mario Alinei: *Az ősi kapocs*, Mesterházi Zsolt.

³⁸ Ennek rövidítési módjait, valamint azt mondja, hogy „mindig szem előtt kell tartanunk a nyelvfejlődés során fellépő törvényszerű hangzóátalakulásokat”. A harmadik megjegyzésben közölt cikkben hivatkozással Benedekfy Buró, „Megoldódhat-e az etruszk rejtély” c. művére.

³⁹ A második megjegyzésben közölt szaklap cikke közli, hogy Massimo Pittau valamint Mario Alinei Pyrgi-lemzek fordításához (a cikk 2.3 oldalán közölt megoldásához) képest Bodnár Erika teljesen más eredményre jut.

⁴⁰ Ugyanitt: Bodnár Erika a 38 etruszk szöveg olvasata alapján mondja, hogy ezek a szövegek magyar nyelvűek. Érvei szerint a szövegek a magyar ABC (rovásírás) betűiből és hangjaiból állnak össze. Az olvasás szabályai megfelelnek a székely-magyar rovásírás szabályainak. Az olvasat összefüggő, ma is érthető magyar szöveget eredményez, melyet helyenként képek is alátámasztanak.

érték összefüggésekhez, tehát a hivatalos etruszk ABC-hez, melyről még tudományos körökben is elismert, hogy hipotetikus, több kérdést vet föl, mint megoldást ad, és ez alapján a szövegeket gyakorlatilag nem lehet értelmezni. Számomra sem voltak a megoldások teljes mértékben meggyőzőek.

Részletesebben megnézve Kur Géza hanghasználatát (a 7. oldalon található, alább bemásolt tábla felső részén összefoglalt jel, hang összefüggéseket), erős kételyim támadtak a felől, hogy az helyes. Olyan jel, hang megfeleltetések is szerepeltek ebben, melyek szövegrészen belül kizárták, hogy ugyanazt a hangot két annyira eltérő jelöléssel jelöltek volna, de előfordult, hogy ugyanannak a jelnek viszont azonos jel mellett teljesen más hangérték lett megfeleltetve (a római XI. számmal jelölt szöveg első sorában található **Q** jel 'P' hangértékkel, míg második sorában található ugyanilyen jel „R” hangértékkel szerepel, az itt látható 3 jel 'S' hangértékkel, míg az I. sz. szövegben 'S' hangérték M jelhez van rendelve, **†**, valamint **‡** jelek 'T' hangértéknek vannak betudva. miközben **‡** jel szerepel a hivatalos etruszk ABC-ben **†** jel nem, azonban mindkét utóbb említett jel esetében adódott a magyar ABC-vel való azonosság felvetése.

Megpróbáltam tehát a Benedekfy Buró Ágnes és Bodnár Erika által javasoltakat követni, és a magyar ABC alapján eredményt elérni. Azonban, ahogy Bodnár Erika megoldásai is kissé setén, erőltetetten adtak ki magyar megoldásokat, úgy a magyar ABC hangjaival én sem jutottam sokkal jobb megoldáshoz. Erőltetett, életidegen, nem magyarhoz illő megoldások jöttek ki, és ami különösen zavaró volt, hogy a kapott megoldások alapján nem lehetett másik szöveg, vagy szövegrész teljes mértékben azonos jelhasználatú részleteit értelmezni, nem köszöntek vissza a nagy nehezen kivajúdott „megoldások”.

Feltűnő volt viszont, hogy az „etruszk ABC” egy kitüntetett részét hasznosítják a szövegek, vannak kitüntetetten visszatérő jelek a szövegekben, míg mások konokul hiányoznak, és néhány nagyon „nyakatekertnek” tűnő jel majdnem minden szövegben előfordult: pl.: **↯**, **↱**. Emlékezve Varga Csaba könyveiben a ligatúrákról, összevonásokról írtakra, megpróbáltam ilyen irányban kísérletezni. Engem is megdöbbenetettek az eredmények.

A szövegek, a magyar írásjelek önálló betűkként, illetve ligatúrákba összevonva, és megfelelőképpen összeállítva, és megfelelő logikával egymás mellé szervezve értelmes magyar szavakat adtak ki, ráadásul a sírfeliratokhoz nagyon illő sirató, kesergő szóhasználat adódott. Szóval a szövegeket alkotó betűk, gyökök és szavak nagyon érdekes és nagyon is értelmes rendszerét alkotó megoldásokat kaptam.

Véleményem szerint ezek a szövegek (amint a magyar írás alkalmazása során gyakran előfordul) nem, illetve nagyon ritkán betűkkel történő írás. A szövegek alapja valóban a magyar ABC, azonban a magyar hangok és betűk ligatúrákban összevont változatai, melyeket bizonyos esetekben tényleg igen nehéz kibogozni. Bonyolítja a helyzetet, hogy a szövegeken látható jeleknek csak a többsége ligatúra, igencsak visszatérnek benne egyértelmű hangoknak megfelel-

tethető betűk is. Azonban ezek figyelmes értelmezésével, tekintettel sajátos logikájukra, gondolkodásukra és elvonatkoztatva a hangoknak megfeleltetett betűírás során megszokottaktól, igencsak értelmes magyar szavakká, mondatokká szövődnek össze. Mivel bizonyos eddig betűnek vélt, azonban egyre inkább úgy tűnik, hogy ligatúrának (tehát nem önálló betűnek és ahhoz kapcsolt jelnek, hanem betűk és ezekhez kapcsolt jelek összevonásával kapott önálló jelnek) tekinthető jelek és szövegrészek igen gyakori visszatérői a különféle szövegeknek, valamint tekintettel arra, hogy tiszta magyar beszéd, és nem mellékesen magyar lelkület köszön vissza a sorokból ezért ráadásul a megoldások ellenőrizhetőek.

A sírfeliratokhoz tartalmilag tökéletesen illeszkedő, a mai magyar hangzósítással hibátlanul olvasható szövegek, melyek ráadásul – kicsit az „Ómagyar Mária Siralom” szövegére emlékeztető – érzelmi megnyilvánulással bírnak, hiszen halotti siratók (én sírfeliratokon látható szövegeket találtam nagy többségében).

2. Az etruszk ABC

Azonban első körben álljon itt az etruszk és magyar ABC összevetése, és néhány észrevétel.

Néhány megjegyzés:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
latin betűs ABC	a	b	c	cs	d	dz / GY	e	f	g	h	i	j	k	l	m	
magyar kiejtése	aj	bé	cé	csuh	dé	dzuh/EGY	e	ef	gé	há	aj	jéj	káj	el	em	
etruszk ábécé	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	
magyar ábécé szerinti jel	4	↑			≠		⊗				7			Β		
etruszk ábécé jelei nagyobb méretben	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	
								8					↓			
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
latin betűs ABC	n	ny	o	p	q	r	s	sz	t	ty	u	v	w	x	z	y
magyar kiejtése	en	eny	ov	pé	ku	ar	suh	esz	té	tyuh	ju	vé	vé	eksz	zed	vaj
etruszk ábécé	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η
magyar ábécé szerinti jel	)	Δ		≠				Ι				Μ				
etruszk ábécé jelei nagyobb méretben	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η

2.1. A magyar ABC, az etruszk ABC 30 (a nyilvánvaló jel megfelelés miatt én szűrtam be a magyar *ny* betűt, nem tettem viszont meg az *ö* betűvel), hivatalosan közzétett jele közül 11 (a, c, gy, f, j, m, n, ny, p, sz, v) esetében tökéletesen azonos a jel (a bal, illetve jobb oldalra való elforgatást nem vettem különbségnek pl. az *n* esetében), azonban teljesen más hangértékkel rendelkeznek, hangértékre egyetlen azonos sincs közöttük.

2.2. Négy további jel esetében kis módosítással kapjuk meg a magyar jelet (f/v, o, y), de a hangértékek ezen esetekben sem egyeznek.

2.3. Míg egyes jelek esetében (h, n, sz) jelentősebb módosítással kapunk magyarral hasonlóságot mutató jelet, de a hangértékek itt sem azonosak.

2.4. Végül is a 30/31 jelből 18 jel esetében erős kapcsolat állapítható meg a magyar és etruszk ABC jelei között, míg hangértékre semmilyen.

3. Megoldási kísérlet sírfeliratokon lévő szövegek, jelek értelmezése alapján

Sírfeliratok közül választottam néhányat az alábbiak szerint.

Kur Géza: *Etruszk–magyar rokonság. (Nyelvi és műveltségi emlékek)* című könyve 7. oldalán található táblázatot használtam.⁴¹ Ennek az a nagy előnye, hogy ő a jelek mellé megadja az általa alkalmazott hangértéket is. Ez látható az alább bemásolt ábra legfelső részén. Amit előbb külön is ide teszek:

TablIII Formae Scripturae variae apud Etruscos

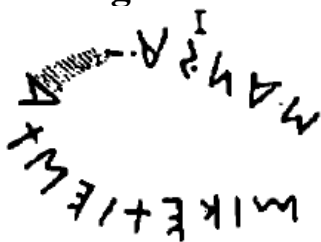
¹ A	² C	³ E	⁴ I	⁵ L	⁶ M	⁷ N
A Δ Λ : > > K K : 3 3 3 :			I : 4 5 J Λ J :		W M M M M :	H H M
⁸ P	⁹ R		¹⁰ S		¹¹ T	¹² V
1 1 : 4 4 4 4 4 :		2 2 3	M M M	T + 4 + :	Y V :	3 3 3 3 3
¹⁴ H	¹⁵ P H		¹⁶ T H	¹⁷ C H	¹⁸ P S	¹⁹ X
8 8 8 8 8 :	8 8 8 8 8 :	8 8 8 8 8 :	↓ :		Y	8

A teljes tábla pedig a következő oldalon:

⁴¹ Warren, Ohio (USA), 1966. kiadása alapján.
http://www.magtudin.org/Kur_Geza_ETRUSZK-MAGYAR_ROKONSAG.pdf.

Állításaim szemléltetésére az I. és XI. számú – Varga Csaba nagyon szellemes meghatározásával – írásmutatványt szeretném bemutatni.

3.1. Az I. számmal jelölt szöveg

- a. Az alsó sor (balról jobbra haladást megtartva):

† M E I † E K I ~

A felső sor (a szövegben fejjel lefelé található, itt szintén balról jobbra haladva):

A S ~ M

Hangértékek alapján az olvasható (most már jobbról balra haladva először alsó sor, majd felső következik): M I K E T (a magyar G jelét nemes egyszerűséggel T hangként adja meg az egyébként magyar megoldást adó Kur Géza is) I E S T (felső sor) S A N S Z A

- b. Kúr Géza megoldása:

- i. M I személyes névmás: én, vagy mi jelentésű.
- ii. K E (a magyar kíván, régen kíván ige gyökerével hangzásban és értelemben azonos szó, ami rokon a finn: kai-ha, irigykedést, sóvárgást jelentő szóval is.
- iii. T I azonosnak látszik Tinia istennév első szótagjával tehát felsőbbséget, istent is jelent.
- iv. E S T A első szótagja az 'es' hiánytalan azonos a magyar esik ige-nek, a 'ta' rag pedig történés bevégeztségére mutat rá, mint a magyarban is. (pl.: ír-ta, vág-ta, stb.)
- v. A S ázik, nedvesedik, de mint ilyen jelentheti a sírást, a könnyet is.
- vi. N A S nyes, eltávolít, letörl.
- vii. A megoldás: ÉN KÍVÁNTAM, ISTEN LEEJTETT, A KÖNNYET TÖRÖLJÉTEK LE.

- c. Elég egyértelműnek látszik a betűknek a hivatalosan megadott hangértékekhez való megfeleltetés (tehát ragaszkodás elég nyilvánvalóan olyan megfeleltetéshez, ezekből származó ABC-hez, melyek alapján adott megoldások az adott értelmező számára is értelmezhetetlennek bizonyultak).

Megfigyelhető továbbá, hogy amennyiben az értelmezés megkívánta, akkor bizony a jelek hangoknak való megfeleltetése során elég önkényes alakítás is tapasztalható a várható eredményhez. Legalább ennyire gond az eredményül kapott kissé nyakatekert mondat. Valahogy mai magyarsággal stílusa is idegennek, erőltetettnek tűnik és mai fejjel nehezen elképzelhető, hogy egy sírfeliratra leejtettséget írtak volna. Nem ilyen a magyar lelkület, pedig Kur Géza kifejezetten erre hivatkozik.

- d. Szóval szerintem 𐌆 jel nem „M” hangot jelentett, hanem SZÍV-ÜNK magyar gyököt. A magyar 𐌆 'SZ' hanghoz ligatúrában hozzárendelve és fönt társítva magyar 𐌇 'V' hangot. Hozzá kell tenni, hogy az 'i' hang magyar jele nagyon hasonlatos az SZ-hez, tehát 'i' hang is benne van a jelben. Most már a hivatalos magyar (rovás) ABC-ben is (azt hiszem először a Nikolsburgi ABC-ben) szerepel egy érdekes 𐌇 jel, melynek értelme UNK (nyilvánvalóan nyelvünkben gyakran visszatérő toldalék ligatúrába összeszerkesztve) és egyáltalán nem 'L' mint ahogyan általánosan ezt vélik. Ez a jel része a ligatúrának, egyébként pedig majdnem minden második szövegben visszatérő elem önállóan, de ligatúrában szervezve is.
- e. A 𐌆 jel megint csak nem hangot jelöl, és nem K hangot, hanem ASZ magyar gyököt. A magyar ABC 'A' jele 𐌆, mely ligatúrában SZA-t jelent (a jel mindkét hangot tartalmazza). Az ennek tetején lévő jelet (pontosabban jelrészt, a háromszöget megfordítva ASZ-t ad (tehát SZA megfordítva), ennek a jele látható itt (hogy mennyire nem önkényes és vélelem ez, azt az igazolja, hogy gyakran visszatérő elem más feliratokon). A jel ligatúrában azonban tartalmazza a magyar 𐌆 'T' jelet is. A következő jel az írásban 𐌆 jel, mely a magyar ABC-ben P hangértékkel bír. Így a szóként összeállított betű és ligatúra összeolvasva 𐌆𐌆 TAPASZ-t jelent. Gyakori visszatérő elem az etruszk szövegekben, hogy amennyiben a gyök, vagy ligatúrába összeállított jelek nem adják ki a szót, akkor a hiányzó hangot mellé szervezik, így kapva meg az értelmes szót, ezt példázza a „tapasz” ilyen leírása is.
- f. Az előző szó esetében is látható, hogy több hangot rejtő ligatúrák és hangok érdekes összeszövéséből jönnek ki az értelmes szavak, ami miatt a szórendek nem mindig stimmelnek teljes mértékben az adott szövegben. Így van ez a következő szó: 𐌆𐌆𐌆𐌆. esetében is. Amit mind az etruszkológusok (az etruszk ABC-t összeállítók), de még Kúr Géza is T hangnak minősített, az a magyar 'D' hang annak jelével együtt. Mivel egyöntetű vélemények szerint az etruszkban nem különböztették meg a 'V' és 'F' hangot (a fent közölt hivatalos kódokkal is ellátott etruszk

ABC-ben a 'V' és az 'F' azonos), emiatt a **Ṽ** ligatúra FÁJ jelentésű (A magyar 'V' jele a magyar 'J' jelét annak jobb felében tartalmazza, de az Á is benne van, mert fent az A betű, vagy ASZ gyök kapcsán bemutatott jel kis feül látható háromszöge, igaz beforgatva (amint az ASZ gyökkel kapcsolatban már kiemelésre került, – a háromszög jellegű jelrész értelmezéstől függően akár elforgatásra is kerülhet). A **Ṽ** jel itt nem P-t jelent, hanem alap, alom értelmezéssel kerül be a szóba. A **Ṽ** jel nagyon gyakori, hogy a szövegekben *-ára*, *-ért*, *-érte*, mint kiemelés, hangsúlyossá tevés érteménnyel kerül bele a szóba, és a **Ṽ** ismételt szerepeltetése a szónak ad keretet, illetve pontosabban egyúttal gyakran visszatérő elem a szövegekben, hogy a betűként a szóba kerülő elem (tehát amelyik nem ligatúra, az) keretet ad a ligatúráknak, jelezve, hogy csak egy betű, de fontos, jelentést befolyásoló ereje van. Így a szó: FÁJDALMÁRA.

- g. Az alsó sor összegzett értelmezése tehát: T A P A SZ SZ Í V Ü N K F Á J D A L M Á R A.
- h. A fejjel lefelé látható felső sorbeli mondat: **Ṽ** pedig FÁJ, ESENG SZÍVÜNK, SZERETÜNK érteményű.
- i. A jelek közül a **Ṽ** jel ESENG értelmezése jelenheti az első és talán legnagyobb gondot. Az, hogy kétszer szerepel **Ṽ** jeleket közre fogva, talán az előzőek alapján érthető, a lényegét (kiemelendőt) fogja közre. Az ide bemásolt jel nem adja vissza tökéletesen, a szövegben azonban szépen látható (és szintén majdnem minden második szövegben visszatérő ligatúra). A magyar ABC **Ṽ** = 'S', valamint **Ṽ** = 'G' jelei köszönnek ugyanis vissza egymásba forgatva. Az **Ṽ** = 'N' jele is benne van, az 'átkötő' hurkot szokták kicsit homorítva 'róni', jelezve, hogy nem feledkeztek meg az N-ről, sőt az E-ről sem (az E és N jele igen hasonlatos).
- j. Az ESENG veszi körbe a SZER, valamint a SZÍV gyököket, ezért az ezekre vonatkozik, az előbb bemutatott UNK,ÜNK szintén benne rejlik az előbbi ligatúrákban.
- k. F Á J, E S E N G SZ Í V Ü N K. SZ E R E T Ü N K, T A P A SZ SZ Í V Ü N K F Á J D A L M Á R A
- l. Ez a megoldás túl azon, hogy a magyar fülnek, lelkületnek tökéletesen megfelelő, a mai magyar nyelvben is értelmes kerek egész mondatot ad ki, teljes összhangban van a körülményekkel (a szöveg sírfeliraton található), valamint a magyar hangzók és jelek magyar ABC-ben közölt egységével, tehát a magyar ABC jeleivel és hangértékeivel, és szerintem egy hangja, megoldása sem belemagyarázott.

3.2. A XI. számmal jelölt szöveg

m. Felső sor:

i. Alsó sor:

n. Kúr Géza megoldásában:

- i. L U P meghalni (finnül: 'loppu' jelentése: bevégezni, a végső határ)
 - ii. Q U F kedves
 - iii. I N T N A 'int' : int, figyelmeztet, a 'na' rag pedig rámutat arra, aki ezt teszi.
 - iv. F A R N A 'far' : fáradtság, a 'na' rag pedig, mint az előbbi esetben.
 - v. L I S L A 'lis': növekedést jelentő szó az 'l' rag hozzákapcsolásával igévé alakul.
 - vi. A megoldás: M E G H A L T K E D V E S E I N K I N T E L M E ,
F Á R A D T S Á G U N K N Ö V E K E D I K.
- o. Szerintem a szöveg a következő jelentésű (jelenként haladva jobbról balra):
- i. Az első jelet a korábban bemutatott jelként tüntettem itt fel, azonban korántsem teljesen azonos a fent bemutatott 'esengünk' jelentésű ligatúrával, mert a jobb oldali szárny tartalmaz egy 'visszakunkorítást', ezért értelme itt SÉG megtartva tehát S és G hangértékeket, de a következő két jelhez igazítva a ligatúrát.
 - ii. A jel KÉT jelentésű, tartalmazva a magyar = 'T', a magyar jelet, és a gömbölyűség miatt az 'É' hangra is utalva, valamint ligatúrába összeszerkesztve.
 - iii. A jel ugyancsak egy ligatúra, és 'KÖNNY' értelmű, mert eleve a K hang magyar jelét tartalmazza, azonban az N-t is kétszer egymással szemben fordítva, sőt Ö-t is. tekintettel, hogy az Ö jele is lehet egy félkör.
 - iv. A jel ugyancsak ligatúra, legjobb értelmezésem szerint ÉS értelmű.
 - v. A következő jelet nem tudtam jobb alakban ide másolni, ezért jobb híján itt csak szemléltetés: . Azért nem pontos, mert az ábrán szereplő jelnek mind a hosszú szára, mind a felső két „vízszintesnek látszó jelrész” domborulatot tartalmaz, ezért szerintem = 'N' és = 'K' jel 'E'-t tartalmazó ligatúrája, így olvasata NEK.
 - vi. A jel a fent már bemutatott -ára, -ért, -érte, mint kiemelés, hangsúlyossá tevés érteménnyel kerül bele a szóba, tehát ragként (toldalékként) is értelmezhető, de önmagában is értelmezhető mint: ŐÉRTE.

- vii. A következő három jel együtt értendő, ezért került összevonásra: $\mathbb{H}\# \mathbb{H}$ melynek értelme GYÖTÖR, mely a középen látható magyar „GY”-ből indul ki, amelyet két magyar R közé illesztettek⁴². A ligatúra együttes így nemcsak R-t, hanem az ’Ö’-t is tartalmazza, és mint a fentiekben már bemutatásra került, kettőzése azt is jelzi, hogy egy hang, vagy toldalék még hiányzik a teljes értelmezéshez. A „T” hangérték a „NEK” gyök jeleként „érkezik ide”, és össze is vonódik vele. Összegezve: GYÖTÖRNEK az értelmezése a jeleggyüttesnek.
- viii. A jeleggyüttes végén szereplő $\mathbb{A}$ ESENGÜNK értelmű.
- p. Összesítve, összeolvasva az elmondottakat a felső sor tehát: KÉTSÉG ÉS KÖNNYEK GYÖTÖRNEK, ESENGÜNK
- Az első jel az alsó sorban $\mathbb{Z}$, hasonlóan a felső sorban közöltekhez: ÉS értelmű.
 - A második jel az alsó sorban $\mathbb{A}$ itt a következő jellel együtt ($\mathbb{Q}$ mely KÉT értelemmel bír) SÉG értelmű, azonban eseng, esengünk értemény is szerepelhet itt, és egyúttal keretet is alkot a sor utolsó jellel, jelezve, hogy hangérték átadások történnek.
 - A következő jel a sorban a magyar R jele: $\mathbb{H}$, mely nem csupán R hangot, hanem annak ligatúrába szedett változatát tartalmazza, érteménye: URUNK, mivel mind „R”, mind „U”, mind „UNK” jeleit magában foglalja.
 - Az alsó sor utolsó ligatúra együttese: $\mathbb{A} \mathbb{J} \mathbb{Z} \mathbb{I} \mathbb{J} \mathbb{A}$, mely KESERGÜNK, ESENGÜNK ÉRTE érteménnyel bír. A jelek közül $\mathbb{Z}$ jel KESE érteménye a magyar ABC másik ’K’ jelének, valamint az ’S’ jelének összevonásából adódik.
 - A jel együttes elrendezésének okáról is, miszerint ismétlődések, nem helyértéknek megfelelő hangszerepeltetések vannak a leírtakban (a jelek, ligatúrák egymás mellé szervezésében), arról többször esett már szó.
- q. Összesítve, összeolvasva az elmondottakat az alsó sor tehát: ÉS KÉTSÉGÜNK(ben) KESERGÜNK, ESENGÜNK URUNKÉRT.
- II. A két sort összevonva a XI. számú szöveg mai hangzókkal kiírva:
 K É T S É G É S K Ö N N Y E K G Y Ö T Ö R N E K,
 E S E N G Ü N K É S K É T S É G Ü N K (b e n) K E S E R G Ü N
 K, E S E N G Ü N K U R U N K É R T.

⁴² Fel nem fogható számomra, hogy ez a jel miért nem került bele az eddig használt etruszk ABC-be, nehezen összekeverhető ugyanis mind T, mind $\mathbb{T}$ jeltől.

4. A Pyrgi aranylemezek C táblája három olvasatban, és egy megoldási kísérlet

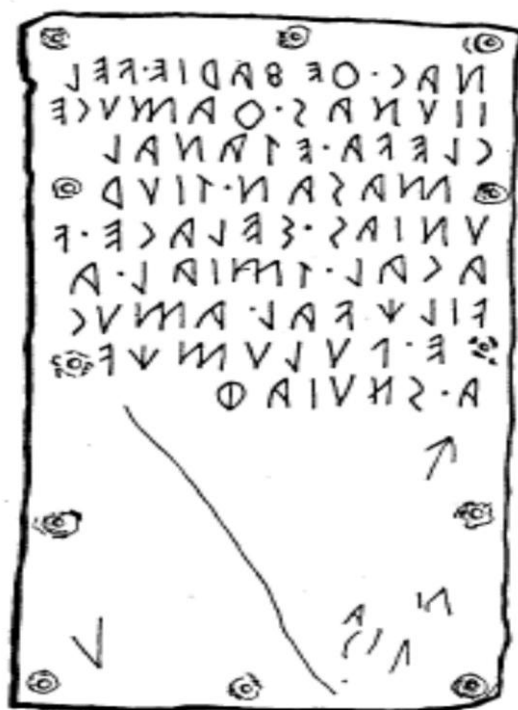
4.1. A Pyrgi lemezek története

1964-ben, az ősi Pyrgi romjain épült Santa Severában, Caere kikötőjében került napfényre a három aranylemez Massimo Pallottino vezette régészeti ásatások során. A lemezekre (melyek igen gondosan el voltak rejtve feltételezések szerint a szentély elpusztulása idején) egy mélyre ásott kádban találtak a templom A és B épületében.

A Pyrgi aranylemzekről a közfelfogás annyit tud (illetve vél tudni), hogy az 500 körül készült 3 aranytábla Caere királya, Thefaire Velianas által "Ashtaret" föníciai istennő felé tett "ajánlást" tartalmaz. Pyrgi a déli etruszk város Caere kikötője volt. Két tábla etruszk, a harmadik föníciai nyelven vésődött, és jelentőségét is ez adja, hiszen a kétnyelvű szöveg alkalmat adhat az etruszkra történő vissza következtetésre, a „tudósok” azt várták ugyanis, hogy a föníciai nyelven íródott tábla szövegének ismerete alapján következtetni lehet az etruszk írás tartalmára.

Az alábbiak alapján azonban a visszakövetkeztetés sikere erőteljesen megkérdőjelezhető, és jelzi azt is, hogy az etruszk nyelvvel kapcsolatos megoldások változatlanul a sötétben tapogatóznak. Jelzi egyúttal azt, is, hogy a magyar megoldásban gondolkodók megoldásai sem adnak egyértelműen jó megoldást.

Először álljon itt az eredeti szöveg:

Majd ennek olasz nyelvű átirata a jelenleg érvényben lévő betűhasználat, és etruszk-latin szótárak alapján:

NAC · ΘEFARIE · VEL
IIUNAS · ΘAMUCE
CLEVA · ETANAL
MASAN · TIUR
UNIAS · ŚELACE · V
ACAL · TMIAL · A
VILXVAL · AMUC
E · PULUMXV
A · SNUIAΦ

4.2. A szöveg I. olvasata Massimo Pittau szerint:

Thefario Velanio Giunonénak átengedte e jelen december hónapi adományt [és] bőkezű juttatást adott neki. A csillagokhoz [viszonyítva] a thesaurus (kincsesház) tizenegyedik éves szertartása volt.⁴³

4.3. A szöveg II. olvasata Mario Alinei szerint:

Először olaszul:

„Nac θefarie veliunas θamuce eleva etanal masan tiurunias śelace vacal tmial avilxval amuce pulumxva snuiaof.”

[Fordítói megjegyzés: Alinei ezen fenti szöveg olasz fordítását nem idéztem az eredeti cikkemben, most itt pótolom. Olaszul: «Il grande Thefario Velanio ha fissato l’atto costitutivo, ha ridato vita alle condizioni della nazione, il rito del tempio è stato annuale con le bullae l’alleanza futura.»]

Majd ez magyar fordításban:

«A nagy Thefario Velanio rögzítette az alapító okiratot, felélesztette a nemzeti feltételeket, évenként volt a templomi rítus a bullaekkel a jövőbeli szövetség. (Ford. Dr. Bonaniné Tamás Tarr Melinda)

4.4. A „szöveg” III. olvasata Bodnár Erika szerint:

Bodnár Erika előbb egy megoldási kulcsot is közlétesz:

⁴³ Fordította Dr. Bonaniné Tamás-Tarr Melinda.

közlendő befolyásolja (ugyanaz a jel egész mást jelenthet más szövegkörnyezetben)!

Nem lehet séma szerint balról jobbra, esetleg jobbról balra tartó írást feltételezni, mert a jelösszevonások, és a hangsúlyok változása miatt a sorrend cserélődhet!

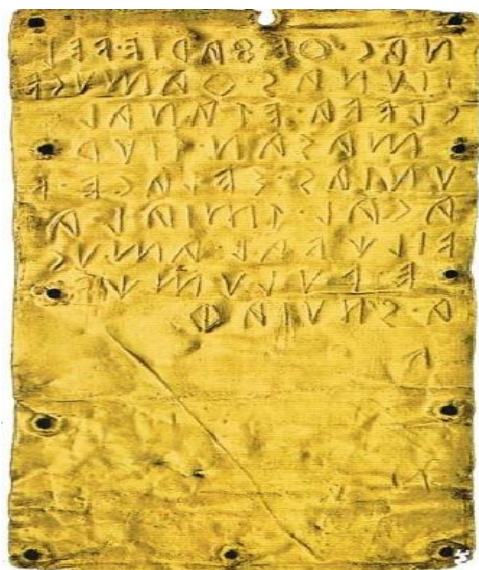
Olyan új szemüvegen keresztül való újragondolás szükséges a szövegek értelmezése során tehát, mely során:

- Versek lelkületét, megélt drámaiságot, siratókat, engesztelő énekeket, imákat gondolunk az írást szerzőkről, nem pedig uralkodói utasításokat, hatalmi harccal kapcsolatos, vagy kereskedelmi leírásokat. Az írások érzelmi töltöttségről tanúskodnak, nem lehet száraz „tudományos” érveken keresztül értelmezni őket.
- A jelek többségét ligatúráknak tekintjük, melyeket valójában a magyar rovás jeleiből állítottak össze, és ritkábban önálló szót, gyakrabban valamilyen a közlendőhöz fontos gyököt adnak ki.
- Az írások olvasása során a közlendő lényege és fontossága dönti el az adott szó, vagy gyök mondatban való elhelyezkedését, de gyakran értelmét (érteményét) is (hasonlóan a mai magyar nyelvhez).

Abban a mondatban, hogy „Endre Budapestre megy” a sorrendet az szabja meg, hogy mit hangsúlyozok. Az előbbi mondatban Endrén van a hangsúly. Ha azt szeretném hangsúlyozni, hogy „Budapestre megy Endre”, akkor ezt veszem előre, ha „Megy Budapestre Endre” a fogalmazás, akkor az utazáson van a hangsúly, azonban a második és harmadik hely sorrendjének is van jelentősége.

Ebből az is következik, hogy nem lehet sem balról jobbra, sem jobbról balra tartó sémák szerint az írásokat értelmezni, nem lehet tehát standardizált megoldásokat adni.

A lemez színes másolata:

	jelek száma soronként
1. sor	13
2. sor	12
3. sor	11
4. sor	9
5. sor	12
6. sor	10
7. sor	11
8. sor	8
9. sor	7
összesen	93

Legelőször azonban álljon itt egy rövid „statisztika” a lemezen látható jelekről (előrevetítve a jelek értelmezését).

JEL	JELENTÉSE	ELŐFORDULÁS SZÁMA
	ESENG (SÁG, SÉG) ESD	19
	ENGESZTEL / ALOM	9
	UNK	9
	MINDEN/ÖÉRTE	8
	ALÁ ES / ALATT	8
	SZENT JÁSZOL/JÓ SZÁG	6
	SZER(ESEN)	6
	ÉK(ESEN)	6
	SZOK SZOR ALÁ ES	5
	ÖELŐTTE	4
	SZÍT (PERZSELŐ TÚZ)	3
	SZÁN	2
	FON	2
	MINDENSÉGES	2
	J	1
	MINDÖRÖKKÉ ÁMEN	1
	H	1
	ALATT A	1
ÖSSZESEN		93

A jelek közül kiemelkedik a latin „A” hang jeléhez hasonló jel előfordulása, magasan a legtöbbször, 19-szer szerepel a lemezen. Második

legtöbbször előforduló jel a latin fordított „E”-re emlékeztető jel messze lemaradva 9-szer szerepel a lemezen.

A megoldás megadása során a következő rendet követtem. Elsőként kiemeltem az adott sort etruszk jelekkel. Majd megadtam a jelek általam legjobbnak gondolt értelmezését (jelenkénti érteményt). Természetesen amennyiben egy sorban szereplő jel egy másik sorban is előfordult, és az általam gondolt legjobb

megoldás az előzőekben megadotthoz képest nem tért el, akkor ezt nem ismételt meg.

A következő lépésben az előzőekben megadott jelentéseket kicsit „mechanikusan” egymás mellé rendeztem, tehát egymás mellé írtam a korábban nagybetűsen adott érteményeket, az elválasztó jelek mögötti szövegrészt külön sorokba szedve.

Végül az előbbieken megadott „mechanikus” leiratnak mai nyelvezettel, illetve mai szóhasználattal átírt változatát adtam meg. ismét az elválasztó jelek mögötti szövegrészeket külön sorokba szedve.

4.5.1. Az **első sor** értelmezése részletesen (jelenként elemezve):

J 3 7 3 1 0 8 3 0 - 3 A N

- 1) Az első jel: A jel magában foglalja az alábbi jeleket:
- a) A magyar ABC „R” hangjának jele.
 - b) Az "SZ" hang jele kétszer egymás mellett mely utal a MINDENSÉGRE, magában foglalja azt.
 - c) Egy kissé elforgatott "N" hang jele., egyúttal E, O, jelét is tartalmazhatja.
 - d) "S" jele jobb oldalon hangsúlyosan függőleges szárral. Kiejtve "ES". Ha a jel képszerűségére tekintünk, akkor úgy is lehet mondani, hogy alul (lent) szétterülő(en) es(ik).
 - e) Feje tetejére állított "S" melynek es-hez képest fordítottan, tehát fent szétterülően es (ES, LEES, ALÁ ES) a hangsúlyos érteménye. Az egyik szár görbülete miatt esen (ESEN) is benne lehet a jelben (tehát a kis hajlítás miatt 'Y' inkább a jel).

Érteménye összefoglalva: SZER, még pontosabban mivel magában foglalja a fent szétterülő jelet, ezért ÉGI SZER (mely a magyar nyelvben oly általánosan szereplő alapgyök: szer-el, szer-elem, szer-epel, szer-v, szer-keszt, szer-int, vagy kény-szer, köt-szer, stb.) égi értelemben vett magas (IMA célját szolgáló) eszközként értelmezhető.

- 2) Az első sor második jele: mely magában foglalja az alábbi jeleket:

- a) "S" hang jele kétszer egymásra helyezve, mely így magában foglalja "G" hang jelét is .

- b) Hasonlóan az első jelhez, ebben is szerepel a feje tetejére állított "S" melynek ES-hez képest fordítottan, tehát fent szétterülően ES (ES, LEES, ALÁ ES) a hangsúlyos értelménye. Az egyik szár görbülete miatt esen (ESEN) is benne lehet a jelben (tehát a kis hajlítás miatt 'Y' inkább a jel).
- c) | Az "SZ" hang jele szintén benne foglaltatik a jelösszeróvásban, és a MINDENSÉGRE utal, annak jelenlétére utal, azzal való kapcsolatosságot hangsúlyoz.
- d) Egy kissé elforgatott "N" hang jele., egyúttal E, O, jelét is tartalmazhatja.

Értelménye összefoglalva: rövidítve ESENG (ESD), még pontosabban MINDENSÉGHEZ SZÓLÓ ÉGI ESENGÉS (mely a ma használatos fogalmak szerint talán leginkább ESENGŐ IMA-ként mondható). Az ima jelentésen felől nagyon erős az érzelmi törtet hangsúlyozásában betöltött szerepe. Van, hogy ez utóbbi hangsúlyosabban szerepel, különösen ha sor elején kerül kiemelésre. A Pyrgi lemez szövegében 19-szer szerepel, messze a legtöbbször. Amennyiben kettőzve közrefog egy másik jelet, akkor a közrefogott jelnek ad kiemelést, hangsúlyt, egyúttal a ligatúrában szereplő hangértékek közül valamelyiket, esetleg mindegyiket (az érzelmi töltet hangsúlyozásán felül) beleviszi a szó leírásába, ezért gyakran SÁG, SÉG az értelménye.

- 3) Az első sor harmadik jele: mely magában foglalja az alábbi jeleket:
- a) Egy 90%-ban elforgatott "S" hang jele (illetve ezzel "ES" jele), mely így képszerűen egy ÉK is.
- b) Azonban ezt úgy is fogalmazhatjuk, hogy tartalmazza a körbeérő "K" jelének felét (innen lehet a következőkben tárgyalt jel KER-ÉK, vagy KÖR-ÉK) Egyúttal az "ES" nem alul, vagy felül szétterülően, hanem oldalirányban szétterülően szerepel benne.
- c) Az előzőekhez hasonlóan "N" hang jele (egyúttal "O" jelét is tartalmazva)

Értelménye összefoglalva: ÉKESEN, pontosabban mivel a fenti szétterülés helyett az oldalirányú szétterülést hangsúlyozza, ezért FELÉ(tek) ÉKESEN az értelme a jelnek.

- 4) Az első sorban az elválasztó jelet követő negyedik jel: A jel a következő jeleket és értelmezéseket foglalja magában:

- a) "F" hang jele (a magyar ABC-ben kizárólag "F" és "LY" hangok jelei gömbölydedek és összeérve kört alkotnak, ezért véleményem szerint. a két hang közül az egyiket kell ide illeszteni ("K" hang jele szögletes: ◇, ezért nem valószínű, hogy itt ez szerepelne), ahogy az alábbiak ezt alá is támasztják.
- b) Az előzőekhez hasonlóan "N" hang jelét > (egyúttal "O" jelét is tartalmazva) is tartalmazza a jelösszevonás.

Érteménye összefoglalva: FON. A FON ismét két értelemmel is meghatározó az írásban. Egyfelől jelzi, hogy fonódás, szövődés kezdődik, másfelől a "FO" gyököt viszi mintegy fonat a következő gyökök mellé.

- 5) Az első sor ötödik jele: , mely a következő jeleket és értelmezéseket foglalja magában (a jel a lemezen előforduló második leggyakoribb jel):
 - a) Függőleges szárral a magyar ABC "P" hangját jelöli.
 - b) Azonban kissé elferdítve erősen hasonlatos "L" hang jeléhez.
 - c) Ezért ligatúrában gyakran „L”-el összevontan lehet és gyakran kell értelmezni.
 - d) Az ALAP szó mint mély alap, így ALOM érteménnyel is bekerül szavakba.
 - e) De magában foglalja EN-G-ESZ-T-EL-ÉS gyököket megerőltetés nélkül.
 - f) Amennyiben kettőzve közrefog egy másik jelet, akkor a közrefogott jelnek ad kiemelést, hangsúlyt, egyúttal a ligatúrában szereplő hangértékek közül valamelyiket, esetleg mindegyiket (az érzelmi töltet hangsúlyozásán felül) beleviszi a szó leírásába.

Olvasata tehát: SZENT ENGESZTELŐ ALOM. Elrendeltség (Isteni) miatti engesztelés engedelmisség legmélyebb alapjainkhoz legfelsőbb alomunkhoz. Gyökként leggyakoribb az, hogy ALOM érteményt viszi be a szóba mint szán-ALOM, irg-ALOM stb.

- 6) Az első sor hatodik jele: , mely a következő jeleket és értelmezéseket foglalja magában:
 - a) Többszörösen lefelé, fölfelé ÉK-ESEN, Az alábbiakban tárgyalt ŐELŐTTE érteménnyel bíró jel egymással szembe állítva kétszer, mely így öelőtte, ömögötte
 - b) "H" hang jele.

Értelménye összefoglalva: FO-nódást követően „H” hangot viszi be FOHÁSZ szóba FO gyök mögé, hangsúlyozva az „Ö” előtt, mögötte történő fohászt, tehát MINDENT ÁTHATÓ FOHÁSZ jelentésű szó részét képezi a jel.

7) Az első sor hetedik jele: , azonos a második jellel. Mint általában, itt is a következő közlendő előtt hangsúlyozza az ahhoz tartozó érzelmi töltetet, és a hozzá tartozó esdeklő, alázatos tartalmat.

8) Az első sor nyolcadik jele: , mely a következő jeleket és értelmezéseket foglalja magában:

a) | Az "SZ" hang jele szintén benne foglaltatik a jelösszeróvásban, és a MINDENSÉGRE utal, annak jelenlétére utal, azzal való kapcsolatosságot hangsúlyoz.

b) Ç"N" hang jele beforgatva. Valószínűsíthetőleg nem a balról jobbra, jobbról balra történő írás, illetve hasonlóan az „N” hang jelének „SZ” hanghoz balról, vagy jobbról való társításának van jelentősége, hanem a mondandóban betöltött szerepének. Ezért amikor balról társítanak, akkor az „SZ” hangsúlyos szerepe emelkedik ki.

c) A jel magában foglalja a 2.c alpontban már kifejtettek alapján⁴⁴ SZA-SZÁ gyököt.

Értelménye összefoglalva: SZÁN gyök, mely a keretbe foglalt enyhén döntött „P” jelének ALOM értelményével együtt SZÁNALOM, a következő „SZ” jel miatt SZÁNALMÁÉRT értelményű.

9) Az első sor kilencedik jele: , azonos az ötödik jellel, keretet is biztosítva a közöttük lévő jelek értelményének.

10) Az első sor tizedik jele: , mely a következő jeleket és értelmezéseket foglalja magában:

a) 8 Többszörösen lefelé, fölfelé ÉK-ESEN, Az alábbiakban tárgyalt ŐELŐTTE értelménnyel bíró jel egymással szembe állítva kétszer, mely így öelötte, ömögötte

b) "H" hang jele.

⁴⁴ e. A jel a magyar ASZ gyököt jelöli. A magyar ABC 'A' jele , mely ligatúrában SZA-t jelent (a jel mindkét hangot tartalmazza).

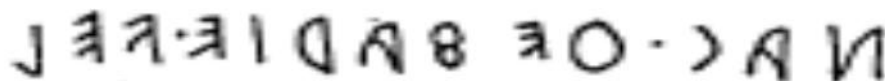
Értelménye összefoglalva: FO-nódást követően „H” hangot viszi be FOHÁSZ szóba FO gyök mögé, hangsúlyozva az „Ö” előtt, mögötte történő fohászt, tehát MINDENT ÁTHATÓ FOHÁSZ jelentésű szó részét képezi a jel.

- 11) A tizenegyedik jel: azonos az ötödik jellel, kiemeli, hangsúlyozza a SZENT ENGESZTELŐ ALOM értelményt, pontosabban az elrendeltség (Isteni) miatti engesztelés engedelmesség legmélyebb alapjainkhoz legfelsőbb alomunkhoz gondolatát.

- 12) A tizenkettedik jel: A jel –UNK ragot, toldalékot „viszi be” az előző két jel mögé, a miénk (pl. a mi Urunk) értelemben.

Összefoglalva a lemez 1. soráról írtakat a következő megoldás körvonalazódik:

4.5.2. Az **első sor** etruszk jelekkel:

4.5.3. Az **első sor** az értelmezés során adódott jelentésekkel, „kicsit mechanikusan” egymás mellé írva a korábban nagybetűsen adott értelményeket az elválasztó jelek mögötti szövegrészeket külön sorokba szedve:

SZER ESENGÉS FELÉ ES *
 * FON (KÖT) ENGESZTELŐ FOHÁSZ ESENG SZÁNALMÁÉRT *
 * JÓ SZÁG JÁSZOLUNK, ENGESZTELŐ ALOMUNK

4.5.4. Végül az **első sor** mai nyelvezettel, illetve mai szóhasználattal átírt változata. az elválasztó jelek mögötti szövegrészeket külön sorokba szedve:

HOZZÁD FORDUL A KÖNYÖRGÉS *
 *RAGASZKODÓ IMÁNK SZÓLJON ISTENÜNKHÖZ, KERESSE
 ENGESZTELŐ KEGYEIT*
 *ÉGI ORSZÁGOD A MI ENGESZTELŐ MENEDÉKÜNK (ABBÓL
 TÁPLÁLKOZUNK)

4.5.5. A **második sor** értelmezése részletesen (jelenként elemezve):

- 1) A második sor első két jele: Az "SZ" hang jele kétszer egymás mellett mely utal a MINDENSZEGRE, magában foglalja azt, valamint hangsúlyozza az ŐÉRTE valóságot.

A második sor első két jelének értelménye: MINDEN ÖÉRTE (VALÓ)

- 2) A második sor harmadik jele: egy feje tetejére állított "S" hang jele, és ES-hez (a magyar ABC jeléhez) képest fordítottan, tehát fent szétterülően ES (ES, LEES, ALÁ ES) a hangsúlyos értelménye. Az egyik szár görbülete miatt esen (ESEN) is benne lehet a jelben (tehát a kis hajlítás miatt 'Y' inkább a jel).

A második sor harmadik jelének értelménye: (FENTRŐL) ALÁ ES

- 3) A második sor első bekezdésének (az elválasztó jel előtti gondolatnak) további jelei már szerepeltek az első sor értelmezése során, ezért csak a hatodik jelre: térek ki, mely az első sor hatodik jele részeként valójában már szerepelt az imában, önállóan azonban itt jelenik meg. A jel a magyar ABC „Ö” hangjának jele, egyúttal tartalmazza a fentebb ÉK-ESEN értelményként értelmezett jelet. Tehát a jelet képszerűen értelmezve Ő előtt, vagy alatt „E”, illetve „Ö” benn „E” lehet összeolvasva.

A második sor hatodik jelének értelménye: ŐELŐTTE A továbbiakban ŐELŐTTE értelményt használom, de lehet ŐALATTA, ŐBENNE illetve ezek ÉKESEN jelentéssel kiegészülve is.

- 4) A második sor második bekezdésének (az elválasztó jel utáni gondolatnak) további jelei már szerepeltek az első sor értelmezése során, ezért csak a kilencedik jelre: térek ki, mely az első sor hatodik jele részeként valójában már szerepelt

- a. A magyar ABC „R” hangjának jele.
- b. Az "SZ" hang jele kétszer egymás mellett mely utal a MINDENSÉGRE, magában foglalja azt.
- c. Egy kissé elforgatott "N" hang jele., egyúttal E, O, jelét is tartalmazhatja.
- d. "S" jele jobb oldalon hangsúlyosan függőleges szárral. Kiejtve "ES". Ha a jel képszerűségére tekintünk, akkor úgy is lehet mondani, hogy alul (lent) szétterülő(en) es(ik).
- e. Feje tetejére állított "S" melynek es-hez képest fordítottan, tehát fent szétterülően es (ES, LEES, ALÁ ES) a hangsúlyos értelménye. Az egyik szár görbülete miatt esen (ESEN) is benne lehet a jelben (tehát a kis hajlítás miatt 'Y' inkább a jel). Mindez egymás mellett kétszer.

Érteménye összefoglalva: SZER-SZER-ES-EN, pontosabban mivel magában foglalja a fent szétterülő jelet, ezért ÉGI SZER-SZER-ES-EN, vagy SZER-SZOR-OS-AN, tehát sokszorosan, szokás szerint.

4.5.6. A **második sor** etruszk jelekkel:

⌌ ⌌ V M A O · 2 A M V I I

4.5.7. A **második sor** értelmezése. Egymás mellé írva a korábban nagybetűsen adott érteményeket, az elválasztó jelek mögötti szövegrészeket külön sorokba szedve:

MINDEN ÖÉRTE, ALÁ ES, SZER ESENG ÖELÖTTE *

* FON (KÖT) ESENGÉS, SZOKÁS ALÁ ES SZER, ALÁ S ELÉ ES ENGESZTEL (ALOM)

4.4.8. Végül a **második sor** mai nyelvezettel, illetve mai szóhasználattal átírt változata, szintén az elválasztó jelek mögötti szövegrészeket külön sorokba szedve:

MINDEN (ISTENÜNK) ÁLTAL ÉS ÖÉRTE VALÓ, ESDEKLŐ IMÁNKKAL KÖNYÖRÖGJÜNK ÖHOZZÁ*

*KÖNYÖRGÉSÜNK MEGHALLGATÁST NYER, HOZZÁ INTÉZETT MINDENNAPOS IMÁINK ENGESZTELŐN ŐRIZNEK, ÓVNAK

Elmélyülten tanulmányozva a lemezen látható jeleket, az értelmezés során egyre erőteljesebben az világlik ki, hogy a lemezen látható „szöveg” egy nagyon mély belső megéléssel leírt ima, és az etruszkok írása valójában nem is írás, hanem ima céljára rendszeresített ligatúra gyűjtemény. Azért van annyiszor a 'P'-re 'A'-ra, fordíthatott 'F'-re, és 'E'-re emlékeztető jel és nagyon ritkán, vagy egyáltalán nem szerepelnek ezekben az "írásokban" egyéb "betűk" jelei, mert ezek ima céljára szolgáló, erre a célra, és több jelből (a magyar ABC több jeléből) összeállított, összeróvott, több értelmet is magában foglaló ligatúrák, jelegyüttesek.

4.5.9. A **harmadik sor** etruszk jelekkel:

⌌ A M A T 2 · A 2 2 ⌌

A harmadik sorban egy jel szerepel, mely az eddigiekben még nem szerepelt:

. A jel magában foglalja az alábbi jeleket:

- Az "SZ" hang jele mely utal a MINDENSÉGRE, és természetesen „SZ” hang jele.
- A magyar ABC „T” hangjának jele.

- c) † A magyar ABC „I” hangjának jele, pontosabban a fölső kereszt vonásának balról jobbra való lejtése és föltolt írása egyrész egy hosszú „Í”-t másrészt a jeleggyüttesben való elhelyezést hangsúlyozza.

A harmadik sor hetedik jelének értelménye: SZÍT (PERZSELŐ TŰZ)

- 4.5.10. A **harmadik sor** értelményei (a korábban és e pontban nagybetűsen adott értelményeket egymás mellé szervezve, az elválasztó jelek mögötti szövegrészt külön sorokba szedve):

FELÉ ES ÜNK ENGESZTEL(Ö ALOM), JÓ SZÁG (JÁSZOL) ESENG *
* ENGESZTELŐ ALOM SZÍT KÉTSÉG KÖZÖTT SZERÜNK

- 4.5.11. A **harmadik sor** előbbieken megadott „mechanikus” leiratának mai nyelvezettel,, illetve mai szóhasználattal átírt változata:

FELÉ FORDULÓ IMÁNK, OLTALMÁÉRT ESD*
*ENGESZTELÉS SZÍ TSA (A PERZSELŐ TŰZ) A KÉTSÉGEKRE A
VÁLASZT (ESENGÉS SZÍTOTTA SZER ENGESZTEL)

- 4.5.12. A **negyedik sor** etruszk jelekkel:

Q V I T . W A } A W

- 4.5.13. A **negyedik sor** értelményei egymás mellé írva a nagybetűsen adott értelményeket az elválasztó jelek mögötti szövegrészt külön sorokba szedve:

SZOKÁS ALÁ ES SZER KÉT SÉG KÖZÖTT SZER *
* SZÍT ŐÉRTE ALÁ ES SZÁN

- 4.5.14. A **negyedik sor** előbbieken megadott „mechanikus” leiratának mai nyelvezettel,, illetve mai szóhasználattal átírt változata:

KÉTKEDÉSRE GYÓGYÍR AZ IMA FOKOZÁSA (KITARTÓ
GYAKORLÁSA)*
*ENGESZTELÉS SZÍ TJ A S ÍGY BIZONYSÁGOT TALÁL
(MEGHALLGATÁST KAP, NYER)

- 4.5.15. Az **ötödik sor** etruszk jelekkel:

q . q > A J q } . > A I W V

4.5.16. Az **ötödik sor** értelményei egymás mellé írva a a nagybetűsen adott értelményeket az elválasztó jelek mögötti szövegrészeket külön sorokba szedve:

ALÁ ES(SEN) SZER ŐÉRTE ESENG ŐELÖTTE *

* ALATTA ENGESZTELÉS (ALOM)UNK, ESENG *

* A JÓ SZÁG(a) (JÁSZOL)

4.5.17. Az **ötödik sor** mai nyelvezettel, illetve mai szóhasználattal átírt változata:

ISTENÜNK MINDENBEN JELEN LÉVŐ, IMÁDDAL FORDULJ HOZZÁ *

*BENNE BIZONYOSAN MENEDÉKRE LELSZ *

*JÁSZOLUNK (MENEDÉKÜNK) ISTEN JÓSÁGOS ORSZÁGA

4.5.18. A **hatodik sor** etruszk jelekkel:

4.5.19. A **hatodik sor** értelmezve (egymás mellé írva a a nagybetűsen adott értelményeket az elválasztó jelek mögötti szövegrészt külön sorokba szedve):

ELÉ ES ESENGÉSÜNK *

* (FEL)SZÍT(VA) SZOKÁS ALÁ ES ŐÉRTE ESENGÜNK *

* IMA

4.5.20. A **hatodik sor** mai nyelvezettel,, illetve mai szóhasználattal átírt változata:

ŐELÖTTE LEBORULVA ESDEKELVE *

*SZÍTOTTAN (TÜZESEN ELKÖTELEZVE) FOKOZVA *

*AZ ESDEKLŐ IMA (AZ IGAZ IMA)

4.5.21. A **hetedik sor** etruszk jelekkel:

4.5.22. A **hetedik sor** értelményei egymás mellé írva a a nagybetűsen adott értelményeket az elválasztó jelek mögötti szövegrészt külön sorokba szedve:

JÓ SZÁG MINDENÜNK, KESERGÜNK, ESENGÉSÜNK*

* ESENG SZOKÁS ALÁ ES ALÁ ES, ELÉ ES

4.5.23. A **hetedik sor** előbbiekben megadott „mechanikus” leiratának mai nyelvezettel,, illetve mai szóhasználattal átírt változata:

JÁSZOLUNK, AZ Ő ORSZÁGA MINDENÜNK*
*MINDEN ALATTA ÉS ELŐTTE VALÓ

4.5.24. A **nyolcadik sor** etruszk jelekkel:

4.5.25. A **nyolcadik sor** érteményei egymás mellé rendezve a nagybetűsen adott érteményeket (az elválasztó jelek mögötti szövegrészt külön sorokba szedve):

ENGESZTEL(Ő ALOM) *

* JÓÉRT ALÁ ES ÜNK MINDÖRÖKRE VERETES JÁSZOL

4.5.26. A **nyolcadik sor** mai nyelvezettel, illetve mai szóhasználattal átírt változata:

ENGESZTELŐ MENEDÁKÜNK*

* JÓÉRT ESSÜNK ALÁ MINDÖRÖKRE, EZ ÉKES JÁSZOLUNK

4.5.27. A **kilencedik sor** etruszk jelekkel:

4.5.28. A **kilencedik sor** érteményei egymás mellé rendezve a nagybetűsen adott érteményeket (az elválasztó jelek mögötti szövegrészt külön sorokba szedve):

ESENG(Ő IMA) *

* ŐELŐTTE ŐR ALÁ ES ŐÉRTE ESD

4.5.29. A **kilencedik sor** mai nyelvezettel, illetve mai szóhasználattal átírt változata:

AZ ESDEKLŐ IMA (AZ IGAZ IMA) *

* ŐRIZZEN, ÓVJON

5. Az etruszk nyelvi rejtély kulcsa összefoglalva

Összefoglalva tehát a megoldások magyar fülnek, lelkületnek tökéletesen megfelelnek, teljes összhangban vannak a körülményekkel, hiszen a szövegek sírfeliratokon, illetve templom (szentély) megmaradt pincéjében talált lemezen találhatóak, tehát a sírokhoz, a halott búcsúztatásának hangulatához, a szentély használatához (esetleg pontosan annak felszenteléséhez) tökéletesen illeszkedő

sírató énekek, imák. A mai magyar nyelv alapján is értelmes kerek egész mondatokat adnak ki. Egyúttal tökéletes összhangot képeznek a magyar hangzók és jelek magyar ABC-ben közölt egységével, tehát a magyar ABC jeleivel és hangértékeivel. A megoldások logikus egységbe illeszkednek, és nem erőltettek, belemagyarázások, mert nagyon gyakran visszatérő ligatúra együttesek, akár a lapon található többi szöveg alapján megerősítést nyernek. Az elemzett „szövegek” sírfeliratokhoz, imákhoz tartalmilag és érzelmileg tökéletesen illeszkedő, a mai magyar hangzósítással hibátlanul olvasható szövegek, melyek ráadásul – kicsit az „Ó magyar Mária Siralom” szövegére emlékeztető – érzelmi megnyilvánulással is bírnak.

Minden eddigi megoldási kísérlet során (beleértve minden magyar és latin ABC-vel kísérletező megoldást is⁴⁵) HANG - JEL MEGFELELTETÉST végeztek el azok, akik az etruszk (hipotetikus) ABC-t használták, esetleg a latin ABC-t, de azok is akik a magyar ABC (természetesen rovás ABC-ről van szó) alapján adtak megoldást, megoldási javaslatot. Az etruszk és a magyar ABC jeleinek használatával kapcsolatban megj kell jegyezni, hogy egy kicsit bonyolultabb a kép, mert az etruszk jelkészlettel rótt "írások" utolsó időszakában (a latin hatalomátvétel időszakában, tehát i.e. 300-200 tájékán) elképzelhető keveredés, mert jelenhettek meg vegyesen a latin (eredeti értelménétől már teljesen eltérő, de formájában az etruszkra nagyon hasonlító), és az etruszk jelek (melyek tehát az eredeti értelményt még tükrözték). Eredeti állapotában azonban (a hatalomátvételt és a latinokkal való keveredést jóval megelőzően) egyre erőteljesebben az világlik ki, hogy ezek alapvetően nagyon mély belső megéléssel rótt IMÁ-k, és az etruszkok írása valójában NEM is ÍRÁS, hanem IMA céljára rendszeresített ligatúra gyűjtemény, A feliratokon, lemezeken látható jelek nem hangokat jelölnek, hanem IMA céljára összerótt GONDOLATOKAT közölnek összerótt JELEGGYÜTTESEKBE foglalva. Ezeknek a jelegyütteseknek az alap jelei a magyar ABC jelei.

Nem HANG - JEL megfeleléseket kell tehát elvégezni, mert ekkor a megoldások nem adnak ki önálló kerek egész gondolatot, nyakatekert megoldásokat eredményeznek. A megoldás kulcsa az, hogy a szavakat illetően nem mechanikus mai értelemben vett írást (hangnak megfeleltetett jeleket) tételezünk fel, hanem gondolatokat, ezzel együtt jelegyütteseket (tehát több jelet összeróva) a jelek mögött. Tehát GONDOLAT-JELEGGYÜTTES a megfeleltetés lényege, nem pedig HANG - JEL megfeleltetés.

A következő nagyon fontos dolog, hogy mindezidáig uralkodói utasításokat, hatalmi harccal kapcsolatos, vagy kereskedelmi leírásokat tételeznek fel az írások mögött. ALAP VÉLELEMMEK éltek a megoldók, a latin „kultúrából”

⁴⁵ 1. Bodnár Erika: Az etruszk–magyar aranylemezek titka

2. Kur Géza: Etruszk–magyar rokonság.

3. Baráth Tibor: A magyar népek őstörténete 1-2-3 c. kötetekben megadott megoldásokról van szó

vezetik le (vezetik vissza) az etruszkat. Ezekben az „írásokban” azonban egy teljesen más lelkiület, kultúra sejlik fel. *Versek lelkiületét, megélt drámaiságot, siratókat, engesztelő énekeket, imákat róttak* köre, illetve lemezre. Nagyon valószínű, hogy azért ezeket a gondolatokat, mert nekik ez volt a fontos. Ezek az „írások” érzelmi töltöttségről tanúskodnak, nem lehet száraz „tudományos” érveken keresztül értelmezni őket. Tehát ÉRZELMI MEGFELELTETÉST KELL másodsorban megtenni, és nem SZÁRAZ „tudományos”, okfejtéseken nyugvó megfeleltetést. Hangsúlyozandó természetesen, hogy benne lehet ez utóbbi is, különösen közvetlenül a latin hatalomátvétel előtti években, tehát i.e. 300-200 környékén, a keveredés erősödését követően. De a kiinduló pont bizonyos vagyok benne, hogy a jelen írásban értelmeztetek szerinti.

6. Irodalom

Osservatorio Letterario szaklapban közölt „A Pyrgi aranylemezek és az etruszk-magyar kérdés: Valóban etruszk írás? Mit tudunk az etruszkokról? Az eredeti cikk magyar változata:

<http://www.osservatorioletterario.net/etruszkmagyartalany>

Mario Alinei: Ősi kapocs: A magyar-etruszk nyelvrokonság, All print kiadó, Budapest, 2005

Bodnár Erika: Az etruszk–magyar aranylemezek titka (Örökség könyvműhely 2005)

Osservatorio Letterario szaklap közölt *Ferrara e l'Altrove Magyar nyelvű online mellékletében* közölt „Az etruszkokról és írásukról, azaz valóban etruszk írás? A toszkánok mégsem leszarmazottaik?” c. írás. Ferrara, 2006. június. 27. Fordítás: Dr. Bonaniné Tamás-Tarr Melinda.

<http://www.osservatorioletterario.net>

Massimo Pallottino: Az etruszkok, Gondolat, Budapest, 1980

Kur Géza: Etruszk–magyar rokonság. (Nyelvi és műveltségi emlékek). Warren, Ohio (USA), 1966. kiadása alapján.

http://www.magtudin.org/Kur_Geza_ETRUSZK-MAGYAR_ROKONSAG.pdf

Kerepesi László: A betűmátrix (Kiadó: Magánkiadás 2013)

Baráth Tibor: A magyar népek őstörténete 1-2-3 kötet

[http://www.magtudin.org/Barath Tibor A magyar nepek ostortenete 1. kotet.pdf](http://www.magtudin.org/Barath_Tibor_A_magyar_nepek_ostortenete_1._kotet.pdf)

[http://www.magtudin.org/Barath Tibor A magyar nepek ostortenete 2. kotet.pdf](http://www.magtudin.org/Barath_Tibor_A_magyar_nepek_ostortenete_2._kotet.pdf)

[http://www.magtudin.org/Barath Tibor A magyar nepek ostortenete 3. kotet.pdf](http://www.magtudin.org/Barath_Tibor_A_magyar_nepek_ostortenete_3._kotet.pdf)